Kohtute haldamise nõukoja soovitused õigusemõistmise korraldamiseks eriolukorra ajal

Vastu võetud kohtute haldamise nõukoja 16.03.2020 istungil

Kohtute haldamise nõukoda peab oluliseks, et Eesti kohtud tagaksid õigusemõistmise korrakohase toimimise eriolukorra ajal, vältides samaaegselt COVID-19 viiruse levikut kohtunike, kohtuteenistujate ja menetlusosaliste ning teiste õigusemõistmisega seotud isikute seas.

Kohtute seaduse § 39 lõike 1, § 41 lg 3 punkti 4 alusel arutas kohtute haldamise nõukoda oma 16.märtsil toimunud istungil kohtute tegevust eriolukorra ajal ning annab selleks, et tagada eriolukorras tehtavate töökorralduslike muudatuste samaaegsus ja ühetaolisus kohtutes järgmised soovitused:

Kohtuasutuse töö korraldamisel

1. Eesti kohtud jätkavad õigusemõistmist eriolukorra ajal, korraldades töö ümber selleks, et vältida viiruse COVID-19 levikut kohtunike, kohtuteenistujate ja menetlusosaliste ning teiste õigusemõistmisega seotud isikute seas.

2. Kohtuesimehed ja -direktorid korraldavad eriolukorra ajal riikliku eriolukorra juhi korralduste ja Terviseameti soovituste pideva täitmise kohtutes. Sõltumata tööjaotusplaanis sätestatust on kohtuesimehel õigus kohtuasju ümber määrata või anda korraldusi menetlustoimingute tegemiseks lähtudes olemasolevatest ressurssidest ja eriolukorrast.

3. Kõik kohtunike ja kohtuteenistujate koolitused, koosolekud, välislähetused ja koosviibimised kohtutes lükatakse edasi või peetakse tehniliste abivahendite abil.

4. Mistahes viirushaiguse sümptomiga või viirusekandjaga lähikontaktis olnud kohtunik ja kohtuteenistuja ei tule kohtumajja, vaid jääb koju ning annab oma olukorrast koheselt teada kohtu esimehele või kohtudirektorile.

5. Kohtutes rakendatakse kaugtööd kõikidel ametikohtadel, mis seda võimaldavad. Kohtu esimees määrab kohtuteenistujate arvu, kes on kohtuasjade lahendamiseks kohtumajas kohapeal vajalikud ja nende asendamise korra. Kaugtööle suunatud kohtuteenistujate töötasu eriolukorra ajal ei vähendata.

6. Kohtudirektorid, Registrite ja Infosüsteemide Keskus ja Justiitsministeerium tagavad koostöös kaugtööd võimaldavate ja menetlustoimingute elektroonilist läbiviimist toetavate tehniliste lahenduste kättesaadavuse ja toimimise.

7. Kohtukantselei on avatud tööpäevadel kella 9-st kuni kella 13-ni. Kohtumaja on avatud tööpäevadel kella 14-ni, välja arvatud juhul kui kohtu esimees otsustab teisiti.

8. Kõiki kohtusse kutsutud menetlusosalisi ja teisi õigusemõistmisega seotud isikuid informeeritakse, et haigussümptomitega või viirusekandjaga lähikontaktis olnud isikutel on keelatud kohtumajja siseneda. Kohtumenetlustega või õigusemõistmisega mitte seotud isikuid eriolukorra ajal kohtumajja ei lubata.

Kohtumenetluse läbiviimisel

9. Võimalusel menetletakse kohtuasjad kirjalikult. Kohtuasjade kirjalik menetlemine viiakse läbi kohtute infosüsteemi ja digitaalse kohtutoimiku rakenduse abil. Kohtud arvestavad menetlustähtaegade määramisel ja nende pikendamise taotluste läbivaatamisel menetlusosalisele eriolukorra tõttu tekkinud täiendava koormuse, ülesannete või raskustega.

10. Kohtuasjades, kus kohtuistung on määratud, võtab kohus menetlusosaliste ja teiste istungile kutsututega esimesel võimalusel ühendust ja teatab neile menetluse edasise käigu.

11. Eriolukorra ajal peetakse vältimatult vajalikud kohtuistungid seaduses sätestatud ettenägematute või edasilükkamatute teenistusülesannete täitmiseks[1] tehniliste sidevahendite abil. Juhul kui tehniliste sidevahendite abil ei ole võimalik kohtuistungit pidada, otsustab kohus istungi pidamise igas konkreetses kohtuasjas asjaoludest lähtuvalt.

12. Kohtu esimees korraldab kokkulepped kohtu tööpiirkonna asutustega, kus tuleb läbi viia edasilükkamatuid menetlustoiminguid (haiglad, hooldekodud, kinnipidamiskeskus, vanglad, prokuratuur), et leida menetlustoimingute läbiviimiseks viis, mis võimalikult vähe ohustab inimeste tervist. Võimalusel kasutatakse menetlustoimingute tegemiseks tehnilisi lahendusi füüsilise kontakti vältimiseks. Kohus viib menetlustoiminguid väljaspool kohtumaja läbi vaid erandkorras.

13. Kui tegemist ei ole punktis 11 nimetatud edasilükkamatute kohtuasjadega ja kohtunik ei määra asja lahendamist kirjalikus menetluses, siis viib kohus kohtuistungi või muu menetlustoimingu samuti läbi tehniliste sidevahendite abil. Kui see ei ole võimalik, siis otsustab kohtunik kohtuistungi pidamise konkreetse kohtuasja asjaoludest lähtuvalt. Üldjuhul lükkab kohus siis istungi pidamise või menetlustoimingu tegemise edasi ja teeb selle esimesel võimalusel pärast eriolukorra lõppemist. Haldus- ja ringkonnakohus võib lükata kohtuistungid edasi ja keskenduda oma töös asjadele, mida on võimalik lahendada kirjalikus menetluses.

14. Kohus arvestab, et eriolukorra ajal on kinnipeetavate kohtumajja toomine raskendatud ning võib viiruse levikut vanglas või arestimajas soodustada, mistõttu tehakse seda äärmisel vajadusel. Asja menetlev kohtunik või kohtu esimees informeerib kinnipeetava kohtuistungile toomise vajadusest kinnipidamisasutuse juhti.

15. Prokuröride puhul saab kohtunik eeldada videosilla kaudu istungil osalemise võimalust. Võimalusel seatakse kohtumajas sisse ruum menetlusosalistele, et nad saaksid osaleda kohtuistungil videokonverentsi vahendusel.

16. Juhul kui isik kutsutakse kohtusse eriolukorra ajal, siis palutakse tal kohtule teatada, kas tal on haigussümptomeid või on ta olnud kontaktne viirusekandjaga, haigussümptomitega või viirusekandjaga lähikontaktis olnud isikutel on keelatud kohtusse ilmuda ja neid kohtumajja ei lubata.

17. Vahetu füüsilise kontaktiga menetlustoiminguid tehakse kohtus vaid äärmisel vajadusel. Kohtuistungid või menetlustoimingud viiakse läbi võimalikult suures kohtusaalis, kus isikute vahel on piisav distants. Menetlusdokumentide edastamiseks seatakse kohtusaali laud, millele need asetatakse vältimaks vahetut kontakti dokumentide füüsilisel üleandmisel. Pärast kohtuistungi pidamist kohtusaal puhastatakse põhjalikult ja vajadusel desinfitseeritakse.

18. Kohtud eelistavad menetlusdokumentide kättetoimetamise viisi valikul avalikku e-Toimikut ja e-posti. Kohtud arvestavad, et kohtudokumentide kättetoimetamine postiteenuse osutaja ja kohtukordniku poolt võib soodustada viiruse levikut ning on eriolukorras häiritud.

Kohtute suhtlemisel avalikkuse ja menetlusosalistega

19. Kohtu kommunikatsioon menetlusosalistega, avalikkusega ja koostööpartneritega lähtub sellest, et kohus tegutseb ka eriolukorra ajal asjatundlikult, usaldusväärselt ja sõltumatult. Kommunikatsiooni korraldatakse operatiivses koostöös.

[1] Vt loetelu lisas

Lisa

KHN-i 16.03.2020 soovituste punktis 11 viidatud ettenägematute või edasilükkamatute teenistusülesannete loetelu

- süüteoasjades
1) lubade andmine jälitustoiminguteks (KrMS § 126^4);
2) läbiotsimistaotluste lahendamine (KrMS § 91 lg 2);
3) vahistamise või selle jätkamise üle otsustamine (KrMS § 130, § 262 p 4; § 275, § 395^1; § 429; § 447);
4) väärteomenetluses aresti kohaldamine (VTMS § 44 lg 2 p 3)
5) süüdimõistetu ennetähtaegne karistuse kandmisest vabastamine tema haiguse tõttu (KrMS § 425);
6) vangistuse täitmisele pööramine (KrMS § 414), selle edasilükkamine (KrMS § 415) ja sellest loobumine (KrMS § 416);
7) süüdimõistetu tingimisi ennetähtaega vangistusest vabastamine (KrMS § 426);

- tsiviilasjades
8) esialgse õiguskaitse rakendamine isiku kinnisesse asutusse paigutamise asjades (TsMS § 534 lg 6)
9) esialgse õiguskaitse rakendamine laste perekonnast eraldamise asjades (TsMS § 563'2);
10) esialgse õiguskaitse kohaldamine täisealisele eestkoste määramise korral (TsMS § 521);

- haldusasjades
11) Politsei- ja Piirivalveameti taotluste lahendamine ebaseaduslikult riigis viibivate isikute paigutamiseks kinnipidamiskeskusesse (väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus § 23 lg 11 ; välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus § 36^2 lg 2);
12) eriolukorra kehtestamisest tulenevate kiireloomuliste vaidluste lahendamiseks.

- **kõikides menetlusliikides muu kiireloomuline menetlustoiming, kui kohus loeb selle edasilükkamatuks.**